Karlo Ivanek

Ban Krsto Frankopan i uloga Ludbrega u saboru 1526. godine

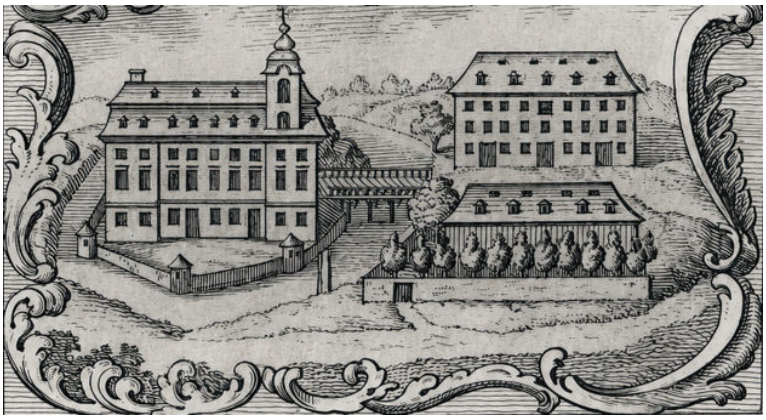
1. Uvod

Utemeljitelj moderne hrvatske historiografije Ferdo Šišić opisao je sudbonosne događaje 1526. godine: Kad se početkom septembra 1526. raširio tužni glas o mohačkoj katastrofi, oblada narodom hrvatskim opći strah i malodušnost, koju još uvećaše glasine, da će se sultan Sulejman glavom na povratku iz Ugarske svratiti na Jajce, a istodobno će veliki vezir Ibrahim pregaziti vojskom svojom Slavoniju i Hrvatsku. U taj je kobni čas narodu hrvatskomu pravi i jedini spasitelj bio knez Krsto Frankapan, koji samo uslijed nemarnosti bana Franje Batthyanyja (kako sam kaže) ne dospje za vremena na Mohač stigavši tek 2. septembra u Zagreb. Na glas o mohačkoj katastrofi dade se on rijetkom energijom u službu zaplašena naroda ne samo tim, što ga je umio zadržati na okupu razašiljući po čitavom kraljevstvu utješljiva pisma i ističući, da ne mari za život svoj, kad se radi o spasu domovine, nego i time, što je na opće umirenje i obranu prešao sa svojom vojskom Dravu, dospio do blizu Stolnoga Biograda[1] *i tako Turke prisilio, da su se okanili Slavonije, dapače on je sa svojom smionom vojnom zaplašio i samoga sultana Sulejmana u tolikoj mjeri, da se nije usudio povratiti istim putem, kojim je i došao, to jest preko Mohača i Osijeka, nego lijevom obalom dunavskom preko Baca i Petrovarađina. Povrativši se Krsto Frankapan kući, sazove za 23. septembra u Koprivnicu sabor plemstva slavonskoga, koje ga (pošto nije bilo kralja, a ban Franjo Batthyanv nije imao nikakva ugleda) jednoglasno i oduševljeno izabere svojim skrbnikom i braniteljem („tutor protectorque regni Sclavonie"). Tom su prilikom sabrani plemići izrijekom naglasili njegovu junačku obranu Jajca i jedinu pomoć u prvim danima poslije kobnoga 29. augusta, dapače njemu se podložiše još i županija požeška, te tri susjedne prekodravske : zaladska, šomogjka i baranjska. Podjedno odabere ovaj sabor Krstu Frankapana i zagrebačkoga biskupa Šimuna Erdodyja (koji se nekako spasao iz pokolja mohačkoga) za vodje onomu poslanstvu, koje je imalo da podje kraljici udovici Mariji u Požun, da joj izrazi sućut kraljevine Slavonije. No Krsto ne htjede da se primi ove časti, pa tako ostade biskup Šimun kao jedini predvoditelj.*[2]

Iz navedenog se opaža kako je Krsto Frankopan sazvao sabor slavonskoga plemstva u Koprivnici 23. rujna 1526. te je tom prilikom nazvan skrbnikom i braniteljem Kraljevstva. Iz pisma od 29. rujna 1526.,[3] koje Krsto Frankopan upućuje iz Koprivnice venecijanskom plemiću Giov. Ant. Dandolu,[4] vidimo da se i nakon sabora zadržao još nekoliko dana u Koprivnici. Iako Šišić piše kako se Krsto Frankopan nije uputio kraljici u Požun (Bratislavu), iz ostalih pisama, a osobito onog od 5. listopada 1526., upućuje na zaključak da je Frankopan doista krenuo prema Požunu.[5] U navedenom pismu, pisanom u Ludbregu, Krsto I. Frankopan piše Pavlu Kerecsényiju o izboru župana Varaždinske županije kao dijelu tadašnjih nastojanja da se u nemirnom razdoblju nakon Mohačke bitke uredi vlast u zemlji.

1 Stolni Biograd, krunidbeni grad hrvatsko-ugarskih vladara, današnji Székesfehérvár u Mađarskoj.

2 ŠIŠIĆ, Ferdo: *Hrvatska povijest drugi dio: od godine 1526. do godine 1790.*, Zagreb: Matica hrvatska, 1908., 5.
3 Isto.
4 Mletački patricij i Krstin prijatelj Antun (Giovanni Antonio) Dandolo.
5 Šišić u svom radu iz 1917. ipak zastupa teoriju kako je Krsto Frankopan bio u Požunu (Bratislavi) kod kraljice Marije.

Slika 1. Prikaz dvorca Ludbreg iz 18. stoljeća, detalj s grafike J. V. Kaupertza (izvor: Fototeka Ministarstva kulture i medija, MKM-FKB-8925).

2. Prijepori oko izbora vladara

Sabor je sazvan za 23. rujna u Koprivnici te je tom prilikom usvojen zaključak kako izaslanstvo Sabora mora započeti i dogovore s Ferdinandom Habsburškim. Prijedlog dogovora s Ferdinandom I. Habsburškim na tragu je ranije naklonosti Sabora iskazane na zasjedanju u Križevcima 25. siječnja 1526., gdje se također vjerovalo prijedlogu Krste Frankopana da bi Ferdinand Habsburški bio bolji izbor i veća pomoć u odbijanju osmanskih napada koji su u to vrijeme kraljevstva Hrvatske, Slavonije i Dalmacije sveli na *ostatke ostataka nekada slavnog hrvatskog kraljevstva – reliquiae reliquiarum olim inclyti regni Croatie*. Također, hrvatsko plemstvo 16. srpnja 1526. molilo je nadvojvodu Ferdinanda Habsburškog za pomoć u obrani od Osmanlija.[6] Koprivnica, Križevci i Varaždin postali su gradovi redovitog zasjedanja Sabora. U to vrijeme Ludbreg je doživio uzlet kao hodočasničko mjesto budući da je još 12. ožujka 1513. godine papa Lav X. bulom potvrdio ludbreško prošteništе kao službeno hodočasničko mjesto.[7] Unatoč tome, Ludbreg, kao i čitava regija, trpi od osmanskih naviranja i osvajanja. Ludbreg je tada bio u posjedu obitelji Turoczy,[8] koja je u 15. stoljeću došla u posjed nakon obitelji Čuz.[9] Povijesni izvori ne donose podatke o odnosu obitelji Turoczy i Krste Frankopana, no moguće je pretpostaviti da je Krsto Frankopan prilikom posjeta Ludbregu odsjedao u kaštelu obitelji Turoczy. Utvrđeni kaštel Turozyevih nalazio se na mjestu današnjeg dvorca Batthyany-Stratmann koji se u većoj mjeri preklapa s gabaritima ranije građevine. Za razliku od većine hrvatskih plemića, ugarsko plemstvo na saboru u Stolnom Biogradu 10. studenog 1526. izabire erdeljskog vojvodu Ivana Zapolju[10] za kralja, a isti je već idućeg dana i okrunjen za ugarskog kralja. U zasjedanju sabora ugarskog plemstva sudjelovao je i Krsto Frankopan kojeg je, prema Rudolfu Horvatu[11], od Habsburgovaca odvratila Ferdinandova neodlučnost.[12] Krsto Frankopan je od Zapolje za nagradu bio proglašen banom Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i dobio obećanje od 20 000 forinti. Kako ni hrvatsko ni ugarsko plemstvo nije bilo jedinstveno u to vrijeme teških osmanskih naviranja, saziva se sabor ugarskog plemstva u Požunu (Bratislavi), gdje se 16. prosinca 1526. izabire Ferdinand Habsburški[13] za ugarskog kralja, a isto čini Hrvatski sabor na poznatom zasjedanju 1. siječnja 1527. godine u Cetingradu. No Krsto Frankopan saziva za 5. siječnja 1527. Sabor hrvatskog plemstva u

6 LASZOWSKI Aemilius: *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae*. Volumen I. Zagrabiae, 1914., 2.
7 HORVAT-LEVAJ, Katarina: *Umjetnička topografija Hrvatske – Ludbreg*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1997., 121.
8 Turoczy su istaknuta plemićka obitelj tog doba koja je sudjelovala na Saboru i posjedovala kuću u Varaždinu.
9 Monografija „Ludbreg". Ludbreg: Skupština općine Ludbreg i drugi, 1984., 83–86.

10 Ivan Zapolja (Spišský Hrad, Slovačka, 2. lipnja 1487. – Sebeş, Rumunjska, 22. srpnja 1540.), erdeljski vojvoda te hrvatsko-ugarski kralj od 1526. do 1540. godine, poznat kao glavni suparnik Ferdinandu I. Habsburškom u borbi za prijestolje nakon Mohačke bitke. Potjecao je iz moćne velikaške obitelji Zapolja koja je navodno vukla korijene iz Slavonije. Usp. Wikipedia, „Ivan Zapolja".
11 Rudolf Horvat (Koprivnica, 14. ožujka 1873. – Zagreb, 25. svibnja 1947.), hrvatski povjesničar, književnik i političar.
12 HORVAT, Rudolf: *Povijest Hrvatske, Knjiga I. Od najstarijeg doba do 1657.*, Zagreb: Tiskara Merkur D.D., 1924.
13 Ferdinand I. Habsburški (Alcalá de Henares, 10. III. 1503. – Beč, 25. VII. 1564.), austrijski nadvojvoda koji je 1. 1. 1527. godine na Cetingradskom saboru izabran za hrvatskog kralja. Njegovu dugotrajnu vladavinu obilježili su žestoki građanski rat s pretendentom Ivanom Zapoljom i stalna obrana zemlje od osmanskih nasrtaja. Postavio je temelje moderne Habsburške Monarhije centralizacijom uprave u Beču i pokretanjem organizirane Vojne krajine.

Slika 2. Prikaz Krste Frankopana zajedno sa suprugom, kneginjom Apolonijom Frankopan, „zadnjeg dana mjeseca listopada" 1518. (izvor: Cvetinić, Sanja, Šourek, Danko, Trška, Tanja. Frankapanski brevijar: otisak sudbine. Ilustracije molitvene knjige u zlatno doba mletačkoga tiskarstva. Zagreb: FF press, 2019.)

Dubravi[14] na kojem je 6. siječnja 1527. vojvoda Ivan Zapolja biran za hrvatskog kralja. Ovaj paralelni izbor kraljeva i nesloga hrvatskog plemstva rezultirali su višegodišnjim građanskim ratom (1527. – 1540.) koji je dodatno oslabio hrvatske krajeve pred moćnim osmanskim osvajačima. Ferdinand I. Habsburški u svojim pismima od 25. siječnja i 9. veljače 1527. nalaže da se uhodi Krstu Frankopana[15] koji u to vrijeme napada gradove u Štajerskoj i Kranjskoj.[16] Krsto Frankopan držao je svoje tabore u Koprivnici i Đurđevcu. Vjerujući da je varaždinsko stanovništvo na strani domaćeg kralja Zapolje, Frankopan pokušava osvojiti utvrdu koja je u rukama habsburških pristaša. Prilikom opsade utvrde 26. rujna 1527. biva smrtno ranjen i umire idućeg dana u obližnjem kaštelu Martijancu.[17] Rudolf Horvat o tom događaju piše:[18] *Krsto sabere 10 000 pješaka i 3000 konjanika, pa iz Križevca krene prema Ugarskoj. Na putu zaustavi se kod Varaždina, gdje bijaše u tvrdji posada Ferdinandova, dočim je varoš pristala uz Zapolju. Kad je Krsto pregledavao gradske utvrde, pogodi ga 26. rujna 1527. tane iz topa. Nato Krsto podje prema Koprivnici, ali umre putem u Martijancu. Smrću Krstinom raspade se i vojska njegova*. No, bitke između pristaša Habsburgovaca i Zapolje su se nastavile. Kaštel u Martijancu, koji se spominje u kontekstu Frankopanove smrti, u to je vrijeme bio u vlasništvu mađarske plemićke obitelji Hašagi (Hassághy), koja ga je preuzela nakon kanonika Mihajla de Thosowcz.[19] Posmrtni ostaci Krste Frankopana potom su prebačeni od strane njegove udovice Ane Drágffy do Modruša, koji je tada bio obiteljsko sjedište, gdje su pokopani u tamošnjoj katedrali svete Marije.

3. Pismo Krste Frankopana

Početkom listopada 1526. ban Krsto I. Frankopan Brinjski piše pismo u Ludbregu:

Egregie domine amice nobis honorande.

Aduentus vester cum domino Johanne Castellanfy hue ad nos ad presens fieri non potest. Oras enim deo duce et secundis auibus mane hine Simigium versus et tandem deo volente ex illinc Posonium ad reginalem maiestatem iturisumus; famam hanc vobis scribimus, in hac proxime preterita in Warasd celebrate congregacione per quosdam particulariter et poeius fautores domini bani, in comitem illius comitatus Warasdiniensis Thomas Pethew electus est, huic non consenserunt Petrus Erdewg, Blasius Kos et alii quam plurimi; volebant habere et maior pars pro comite Johannem Alapy, nichilominus Thomas Pethew per dominum banum est pronunciatus, et regia in persona idem dominus banus eisdem ipsum proposuit. Paulum literatum de Nezpesa familiärem nostrum ad exaccionem peccuoiarum nobis per dominos regnicolas oblatarum designauimus, penes quem eciam relinquemus equites aliquot nostras numero centum, non ea causa, ut cuipiam dampna faciant, sed vt poeius peccuniis viuant et feveant(!) equos suos; volebat dominus banus hanc

14 Dubrava kraj Vrbovca – stari biskupski posjed s utvrđenim gradom s devet kula i četiri izlaza na sve strane svijeta.
15 LASZOWSKI Aemilius: *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae,* Volumen I. Zagrabiae, 1914., 35–39.
16 Isto, 31–40.
17 Srednjovjekovni kaštel u Martijancu danas više nije sačuvan, a na njegovu se mjestu nalazi dvorac Patačić-Rauch.
18 HORVAT, Rudolf: *Povijest Hrvatske, Knjiga I. Od najstarijeg doba do 1657.,* Zagreb: Tiskara Merkur D.D, 1924.
19 Monografija Ludbreg, 1984., 83–86.

Slika 3. Prikaz Ludbrega na karti Tabula Hungariae iz 1528. (izvor: Wikipedia).

potestatem habere ad extradari faciendum et compellendum peccunias predictas, nos (amen non eoncessimus, quia vt scitis, per dominos regnicolas ita statu tum est, vt nos per homines nostros procuremus eas exigi facere. Breui nos reuertemur a reginali maiestate, non vltra per tres dies illic cumctabimus(!); faciat nobis dominacio vestra rem gratam, si turn cum redibimus ad nos simulcum ipso Johanne Castellanfy veniatis; item notificamus vobis, hodie dominus banus dixit nobis, quod adhuc in Warasd vellet manere hie per octo dies, non videtur mihi hec sua mora, quin huic regno utilitati sit et commodo; hoc certum est, Alemani congregati sunt in magno exereitu et posueruot castra eorum prope Pethowiam, et si adhuc vsque non descenderunt in campum, absque dubio presenti septimana vel omnino sequenti descendent. Ex Lywdbreg, feria sexta proxima post festum beati Franeisci confessoris, annno domini 1526.

Ohristoforus groff de Frangepanibus, Segnie, Weglie, Moclrusieque comes, ac regnorum Dalmacie, Croacie et Selauonie specialis tutor et protector.

Na poleđini: Egregio domino Paulo Kerecheny de Kanyafelde, amico nobis honorando

U prijevodu s latinskog na hrvatski jezik pismo glasi:

Poštovanom gospodinu, našem uvaženom prijatelju.

Vaš dolazak ovamo k nama zajedno s gospodinom Ivanom Castellanfyjem[20] zasad nije moguć. Jer ćemo, uz Božju pomoć i povoljne prilike, sutra odavde krenuti prema Simigiumu,[21] a zatim ćemo, ako Bog da, odande poći u Požun[22] kraljičinom veličanstvu.[23] Javljamo vam također da je na nedavno održanoj skupštini u Varaždinu, po volji nekolicine pojedinaca i pristaša gospodina bana, za župana Varaždinske županije izabran Toma Pethew.[24] S tim se nisu složili Petar Erdewg,[25] Blaž Kos[26] i mnogi drugi. Oni su željeli da župan bude Ivan Alapy,[27] za kojega je bila i većina. Ipak, gospodin ban proglasio je Tomu Pethewa županom te ga je u ime kralja predstavio okupljenima. Našega pouzdanika Pavla literata iz Nespese[28] odredili smo da ubire novac koji su nam ponudili staleži Kraljevstva. Kod njega ćemo također ostaviti stotinu naših konjanika, ne zato da bilo komu čine štetu, nego da se uzdržavaju od toga novca i hrane svoje konje. Gospodin ban želio je da njemu pripadne ovlast za prisilnu naplatu toga novca, ali mi na to nismo pristali, jer je, kao što znate, staležima Kraljevstva određeno da tu naplatu provodimo mi preko svojih ljudi. Uskoro ćemo se vratiti od kraljevskog veličanstva; ondje se nećemo zadržati dulje od tri dana. Učinit ćete nam veliko zadovoljstvo ako se, kada se vratimo, zajedno s Ivanom Castellanfyjem uputite k nama. Obavješćujemo vas također da nam je danas gospodin ban rekao kako namjerava ovdje, u Varaždinu, ostati još osam dana. Ne čini mi se da će njegovo zadržavanje biti na korist i dobrobit

20 Johanne Castellanfy – Ivan Kaštelanović, plemić i vlasnik nekoliko posjeda u Križevačkoj i Zagrebačkoj županiji, od kojih se posebno ističu Bisag i Zelingrad, te u vremenu nakon Mohačkog poraza zagovornik Ferdinanda Habsburškog, nakon što ga je Ferdinand I. Habsburški pozvao 1. siječnja 1527. da prizna njegov izbor od 17. prosinca 1526. u Požunu.
21 Naselje Somogyvár – Šemudvar u Mađarskoj.
22 Požun, današnja Bratislava, glavni grad Slovačke.
23 Kraljičino veličanstvo odnosi se na udovicu Ludovika II. Jagelovića, Mariju Habsburšku (1505. – 1558.). Ludovik II. Jagelović posljednji je samostalni vladar Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva koji je poginuo 29. kolovoza 1526. u bitci na Mohačkom polju, nakon čega je kruna svetog Stjepana prešla u ruke dinastije Habsburg. Marija je sestra kasnijeg hrvatskog kralja Ferdinanda I. Habsburškog.
24 Toma Pethew – Pethő de Gerse, pripadnik ugarske plemićke obitelji koja je dobila posjede u Hrvatskoj, kao što su Bela, Jurketinec i Ivanec.
25 Petar I. Erdődy (1463. – 1547.), poznat i kao Petar I. Bakač, utemeljitelj je znamenite hrvatske velikaške obitelji Erdődy.
26 Blaž Kos od Koškovca, plemić s posjedima u Varaždinskoj i Križevačkoj županiji.
27 Ivan Alapić, zemaljski kapetan, vojni zapovjednik te pripadnik ugarske plemićke obitelji, vlasnik Velikog Kalnika.
28 Pavao iz Nespeša, kraljevski je izaslanik i dužnosnik, dok titula literat u tadašnje doba označava obrazovanog čovjeka, često bilježnika ili pravnika. Nespeš je naselje u Zagrebačkoj županiji u sastavu grada Svetog Ivana Zeline.

ovoga kraljevstva. Pouzdano je da su se Nijemci okupili u velikoj vojsci i podigli svoj logor u blizini Ptuja. Ako još nisu sišli u ravnicu, bez ikakve će sumnje to učiniti tijekom ovoga ili najkasnije sljedećega tjedna.

Pisano u Ludbregu, u petak nakon blagdana svetoga Franje Ispovjednika, godine Gospodnje 1526. (5. listopada 1526.)

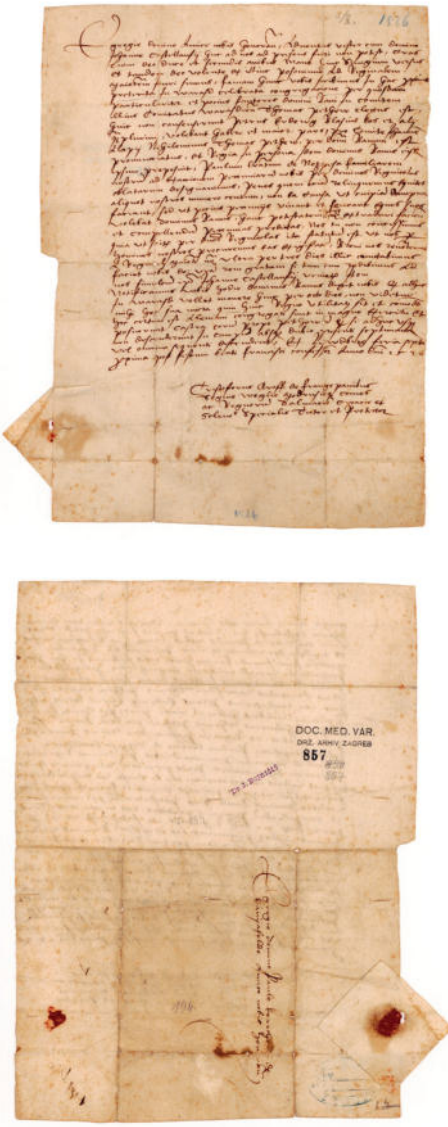
Kristofor grof Frankopan, grof Senja, Krka i Modruša, posebni skrbnik i zaštitnik kraljevstava Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

Na poleđini:

Poštovanom gospodinu Pavlu Kerechenyju od Kanyafelda, našem uvaženom prijatelju.

4. Zaključak

Pismo Krste I. Frankopana pisano je na papiru na latinskom jeziku, tipičnim latiničnim kancelarijskim kurzivom. Datirano 5. listopada 1526., predstavlja vrijedan povijesni izvor za razumijevanje političkih prilika u Hrvatskoj neposredno nakon Mohačke bitke. Njegov sadržaj potvrđuje da je Frankopan, kao izabrani skrbnik i zaštitnik Kraljevstva Slavonije, imao vodeću ulogu u organizaciji obrane, održavanju političke stabilnosti i usmjeravanju pregovora o budućem vladaru hrvatsko-ugarskih zemalja. Istodobno, pismo otkriva duboke podjele među hrvatskim velikašima, osobito oko pitanja upravljanja Varaždinskom županijom i odnosa prema banu Franji Batthyányju. Boravak Krste Frankopana u Ludbregu potvrđuje da je tadašnje trgovište imalo važnu prometnu i političku funkciju tijekom jeseni 1526. godine. Iz pisma je razvidno da je Ludbreg bio usputna, ali značajna postaja na Frankopanovu putu prema Požunu, gdje su se vodili pregovori s kraljicom Marijom i pripremali daljnji politički potezi hrvatskog plemstva. Time se dodatno potvrđuje važnost Podravine kao prostora u kojem su se donosile ključne odluke u razdoblju dinastičke krize nakon iznenadne smrti kralja Ludovika II. u Mohačkoj bitki. Rad ukazuje na to da se izvori mogu nadopunjavati te ispravljati pojedine zaključke starije historiografije. Naime, sadržaj ludbreškog pisma upućuje na veliku vjerojatnost da je Krsto Frankopan doista krenuo prema Požunu, što otvara prostor za novo vrednovanje njegove političke aktivnosti u listopadu 1526. godine. Stoga pismo nije važno samo kao svjedočanstvo o lokalnim događajima u Ludbregu i Varaždinskoj županiji, nego i kao izvor koji pridonosi boljem razumijevanju hrvatske politike u prijelomnom razdoblju između Mohačke bitke, izbora Ferdinanda Habsburškoga i Ivana Zapolje te početka građanskoga rata koji je dodatno oslabio obrambenu snagu hrvatskih zemalja pred osmanskim napredovanjem.

Slika 4. i 5. Pismo koje je ban Krsto I. Frankopan Brinjski napisao početkom listopada 1526. u Ludbregu.

Literatura i izvori

HORVAT, Rudolf: *Povijest Hrvatske, Knjiga I. Od najstarijeg doba do 1657.*, Zagreb: Tiskara Merkur D. D., 1924.

HORVAT-LEVAJ, Katarina: *Umjetnička topografija Hrvatske- Ludbreg*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1997.

KLAIĆ, Vjekoslav: *Hrvatsko kraljevstvo u XV. stoljeću i prvoj četvrti XVI. stoljeća (1409-1526)*. Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva; n. s. sv. 8. Zagreb, 1905.

KRUHEK, Milan: *Knezovi Modruški Bernardin i Krsto Frankopan: mačem i govorom za Hrvatsku*, Modruš: Katedra Čakavskog sabora Modruš, 2016.

LASZOWSKI Aemilius, *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae, Volumen I.*, Zagrabiae, 1914.

ŠIŠIĆ, Ferdo: *Hrvatska povijest drugi dio: od godine 1526. do godine 1790.*, Zagreb: Matica hrvatska, 1908.

ŠIŠIĆ, Ferdinand: *Die Wahl Ferdinands I. von* Österreich *zum König von Kroatien*. Verlag der Kgl. Akad. Universitätsbuchhandlung Fr. Suppan (St. Kugli), Zagreb 1917.

Monografija Ludbreg, grupa autora, Ludbreg: Skupština općine Ludbreg i drugi, 1984.

CVETINIĆ, Sanja; ŠOUREK, Danko; TRŠKA, Tanja: *Frankapanski brevijar: otisak sudbine. Ilustracije molitvene knjige u zlatno doba mletačkoga tiskarstva*. Zagreb: FF press, 2019.

Fototeka Ministarstva kulture i medija, MKM-FKB-8925

Hrvatski državni arhiv, Srednjovjekovne isprave, zbirka Hrvatskoga državnog arhiva, 1111-1526, br. 857. HR-H-DA-877, Pismo Krste Frankopana upućenoga Pavlu Kerecsényiju (Kerečenjiju)

LAZARUS, Tabula Hungariae, 1528. (Dostupno na: https://de.wikipedia.org/wiki/Tabula_Hungarie#/media/Datei:Tabula_hungariae.jpg 3. 7. 2026.)